

GUPEA 2017 ANDERS HAGBERG

Japan, India, Sweden - Connecting Worlds 2017/Konstnärlig forskning.

Inledning

Under rubriken Connecting Worlds har det under 2017 genomförts ca 25 konserter i hela Sverige. Ett av de två huvudprojekten har varit ett helt nytt samarbete mellan japanska kotospelaren och sångerskan *Karin Nakagawa*, indiska tablaspelaren *Suranjana Ghosh* och svenske flöjtisten *Anders Hagberg*. Samarbetet har innehållit 5 dagars processinriktat utvecklings- och repetitionsarbete och tre konserter

Projektet *Connecting Worlds* har som syfte, att med hög konstnärlig ambition och nivå vara en mötesplats för musiker med bakgrund i Skandinavien och Orienten. Konstnärlig ledare är Anders Hagberg som har en lång erfarenhet av gränsöverskridande samarbeten, både som musiker/kompositör samt i sin roll som pedagog/forskare på Högskolan för Scen och Musik (HSM). Genom att förverkliga möten mellan professionella tonkonstnärer med olika musikalisk och kulturell bakgrund skapar vi ny musik och kreativa synergier.

Konstnärlig forskning

Under 2015 - 2017 har jag arbetat med ett konstnärligt forskningsprojekt, *Tonen, tillståndet och tystnaden*. Arbetet har fokuserat på modus/skalor som musikaliska tillstånd samt tonens/klangens och tystnadens betydelse som meningsskapande i musik.

För att undersöka dessa saker har jag använt mig av två strategier:

- 1. Jag har utgått från olika skalor som kittlat min kreativitet och nyfikenhet och låtit mig vila i dess karaktär under långa improvisationer och övningar. Jag har kontinuerligt spelat in dessa improvisationer och skisser.*
- 2. För arbetet med klang och tystnad har övningarna i Suizen (meditation över ljud som utvecklats av Zen-buddhistiska munkar i Japan) varit ett centralt verktyg för träning i närvaro och uppmärksamhet.*

Processen under arbetets gång har öppnat dörrar till nya perspektiv och världar att utforska mer och jag upplever att jag är något genomgripande på spåren som påverkat mig djupt i mitt musikaliska uttryck. *De arbetssätt jag har börjat använda har visat sig vara kraftfulla verktyg för att skapa närvaro, lyssnande och nya dimensioner i musiken.* När jag får kontakt med denna närvaro upplever jag att jag hittar en botten i mig för både sinne och klang. Kan detta djup även uppfattas av lyssnarna? Kan det vara som Gunnar Ekelöf skriver; "Det som är botten i mig är också botten i andra"? *Att utforska nya modi och utmana mig på detta lyssnande sätt har inte bara skapat subtila kvaliteter och meditativ musik utan även gjort min musik mer tonalt djärv än tidigare.* Jag har kunnat röra mig i och utanför tonaliteten på ett mer organiskt sätt än tidigare och utan att förlora karaktären på stycket jag improviserar från. Min förmåga att vara i närvaro har utvecklats liksom modet att följa den enklaste eller mest abstrakta idé som musiken behöver.

Bakgrund

Dessa erfarenheter och tankar fanns med när jag initierade samarbetet med Karin Nakagawa och Suranjana Ghosh. Karin spelar 25-strängad koto vilken är en utvecklad variant av den traditionella koton. Instrumentet, som Karin är en av få solister på ger stora klangliga och harmoniska möjligheter. Karaktären med de fritt svängande strängarna skapar en kvalitet av ett modus och den japanska musikens klangvärld. De två indiska trummorna som utgör tabla är centrala i den nordindiska klassiska musiken som ackompanjemang till ett melodiskt instrument. Det används sedan flera decennier i många sammanhang och genrer och har en närmast ikonisk kvalitet som kännetecken för indisk musik. Jag har en lång relation till

klassisk indisk musik genom samarbete med ett flertal framstående musiker inom genren såsom Shankar Mahadevan, Vikku Vinayakram, Fazal Qureshi, Sabir Khan mfl. Jag har spelat med Suranjana Ghosh vid ett par tillfällen tidigare, bl.a. i augusti 2017 under Stockholms kulturfestival då vi spelade med cellisten Svante Henryson.

Genomförande

När jag, genom ett samarbete med Kultur i Väst fick möjlighet att genomföra några konserter under rubriken Connecting Worlds så valde jag som en av grupperna att sammanföra Karins koto med Suranjanas tabla och mina egna träblåsinstrument. Jag var nyfiken på det klangliga mötet mellan dessa särpräglade instrument och starka musikaliska personligheter. Eftersom mitt forskningsprojekt utgår från just modalitet som är ett utmärkande drag i såväl indisk och japansk traditionell musik som jazz och nordisk folkmusik förstärkte det mitt motiv ytterligare. Det faktum att jag använt den japanska Suizen (meditation över ljud) som ett viktigt verktyg i uppmärksamhet på klang och tystnad gjorde mig särskilt nyfiken på att lära mig mer om den japanska estetiken.

Samarbetet inleddes med att jag och Karin Nakagawa repeterade, diskuterade och processade musik under två dagar i september. Vi gjorde inspelningar under arbetet som vi sedan delade med Suranjana så att vi alla kunde förbereda oss på egen hand. Den 1/11 förenades vi så alla tre för första gången och inledde ett intensivt repetitionsarbete med att få ihop en repertoar till de konserter som var bokade 3 - 5/11. En av de utmaningar vi ställdes inför var begränsningarna hos tabla respektive koto i att variera tonalitet och harmonik. En annan var olikheter i estetik och personlighet. Sammantaget så bidrog ändå dessa saker till den kreativa spänning och energi som uppstod under våra konserter. Alla tre musikerna är starka personliga solister och vi hade varsitt oackompanjerat soli som breddade konsertens kulturella estetiska spännvidd.

Reflektion

Under samarbetets fång noterade jag att min egen fördjupning i klang och tystnad påverkat mitt spel. Ett exempel är den frirytmska inledning (alap) till Suranjanas stycke Hope på basflöjt där jag själv kunde förnimma laddningen i rummet under konserterna vilket sedan bekräftades spontant av mina medmusiker och publik/recensenter. Karins solostycke med röst och koto handlade om *Zen* som genomsyrar så mycket av livet i Japan. Det var inspirerande att höra med vilken expressivitet och dynamisk spännvidd hon spelade. *Inte minst den laddning som uppstod i tystnaden efter en klimax med plötsligt slut*. Det var ett talande exempel på vad man i Japan kallar "Ma", ett tomrum mellan två definierade element skapat i människans upplevelse. Eller som Karin uttryckte; "Empty, but not empty". Slutligen vill jag även nämna den duo-improvisation flöjt och koto gör över moduset C augmented (C Eb E G G# B) som är ett derivat ur Messiaens tredje modus. För mig har det varit ett mycket givande projekt som har direkt koppling till min konstnärliga forskning vid HSM. Det är viktigt att kontinuerligt pröva frågor och idéer som kommer ur forskningen i en verklig konsertsituation, då man är i *flow* och *performative mode*. Reflektionen före och efter framförandet är däremot centralt för att tydligare se mönster och tendenser som sedan processas vidare.

Repertoar:

Ali Khan (Hagberg)

Biera Maret/Joik (Trad arr Hagberg)

Koto solo (Nakagawa)

Välkommen (Hagberg)

Hope (Ghosh)

Airang (Trad arr Nakagawa)

Zawinul (Hagberg)

Tabla solo (Ghosh)

True detective – kontrabasflöjt-solo (Hagberg)

Boat Song (Nakagawa)

Banfora (Hagberg)

Konsertställen:

3/11 Lerum, Musik i Lerum

4/11 Uddevalla, Kammarmusikföreningen Bohusläns Museum

5/11 Göteborg, Biskopsgårdens kyrka